

«ІСТОРІЯ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ 1941-1945 РОКІВ НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ» Меморіальний комплекс

Засн. 1973 у Києві як Укр. музей історії Великої Вітчизн. війни 1941-45. Основу музей. колекції склали матеріали респ. виставки «Партизани України в боротьбі проти німецько-фашистських загарбників», відкритої 1946. На поч. 1950 їх передано до фондосховищ Держ. істор. музею, на базі якого у 1970-х рр. створ. підготовчу групу з організації музею. 1974 відкрито першу його експозицію у приміщенні колиш. Клов. палацу. Від 1981 — мемор. комплекс (скульптор [Є. Вучетич](#), арх. [Є. Стамо](#)) на схилах Дніпра, від 1996 — національний. Підпорядк. Мін-ву культури і туризму України. До мемор. комплексу, що займає пл. 11,2 га, входять музей із монументом «Батьківщина-мати» (скульптор [В. Бородай](#)), гол. площа з алеєю міст-героїв і скульптур. композиціями «Форсування Дніпра» й «Передача зброї», галерея героїв фронту і тилу з бронз. горельєф. композиціями, чаша «Вогонь Слави», виставка бойової техніки й озброєння та окреме приміщення, де розгорнуті постійно діючі темат. реліквійні експозиції «Трагедія і доблесть Афгану», «На чужих війнах». Для відвідування відкриті транспорт. літак Лі-2, вертоліт Мі-24В і реактив. винищувач МіГ-23. Гол. скульптура «Батьківщина-мати» — фігура жінки зі щитом і мечем у руках, встановлена на конус. п'єдесталі 40-метр. висоти. Вис. скульптури від п'єдесталу до кінчика меча — 62 м, заг. — 102 м, вага — бл. 500 т. Уперше у СРСР скульптуру таких розмірів виготовлено на Київ. заводі ім. Париз. Комуни із листової нержавіючої сталі з урахуванням рекомендацій Інституту електрозварювання АН УРСР (Київ) щодо зварювання з'єднань елементів окремими блоками-секціями вагою 25-30 т. Під час монтажу покладено бл. 30-ти км зварюв. швів. На найвищій точці меча — спец. пристрій для гасіння коливальн. вітр. навантаження. Для пересування людей і тех. обслуговування скульптури всередині змонтовано два унікал. ліфти — похилий і вертикальний. На вис. 36 м обладнано оглядові майданчики для відвідувачів. Гол. експозиц. корпус музею — триповерх. споруда, яка водночас є п'єдесталом для монумента «Батьківщина-мати». Осн. експозицію розгорнуто у 14-ти залах, де представлено понад 15 тис. експонатів (заг. кількість од. зберігання — понад 300 тис.). Тематично і

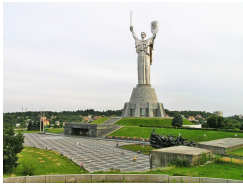
хронологічно експозиц. зали об'єднує символічна «Дорога війни». У музеї домінує укр. тематика, експонати висвітлюють внесок народу України в здобуття Перемоги над нацизмом, хоча значну увагу приділено й ін. ділянкам рад.-нім. фронту, вирішал. битвам і подіям війни. Серед раритет. матеріалів — прапор одного з полків, знайдений 1984 на Кіровоградщині, де влітку 1941 армії Пд. фронту потрапили в оточення; кісткодробарка з нацист. табору смерті побли. Львова; гільйотина з в'язниці Гестапо у м. Вроцлав (Польща); пробиті кулями документи червоноармійців; велика кількість похоронки; прапор, установлений 26 квітня 1945 над центр. аеродромом Берліна; мемор. речі учасників війни. Кульмінація експозиції — Зал Пам'яті. Композиції «Стіна Пам'яті», «Вдови», «Стіл-тризна», «Журавлиний ключ», матеріали, зібрані пошуковцями, присвяч. пам'яті воєн. покоління. У Залі Слави на пілонах з білого мармуру викарбувані імена осіб, удостоєних звань Героя Рад. Союзу та Героя Соц. Праці у роки війни. Завершує експозицію темат. композиція «Примирення». Напрями н.-д. роботи: комплектування музей. зібрання, проектування та створення експозицій і виставок, наук.-фонд., реставрац. та пам'яткоохоронна діяльність, міжнар. культурне співробітництво. З моменту відкриття у музеї побувало 25 млн відвідувачів із майже 200 країн світу. Ген. дир. — О. Артемов (від 1994).

Рекомендована література

1. Украинский государственный музей истории Великой Отечественной войны 1941-1945 годов: Фотоальбом. 1975;
2. Ольшанский В. Д., Филатова А. И. Мемориал над Днепром: Путеводитель по Мемор. комплексу «Укр. музей истории Великой Отечествен. войны 1941-1945 гг.». 1987;
3. The Great Patriotic War 1941-1945. Guide to the Ukrainian National Memorial Museum. 2005;
4. Меморіальний комплекс «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років» // Мости дружби Україна-Грузія. 2007 (усі - Київ).

[Л. В. Легасова](#)

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Історії Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років національний музей Меморіальний комплекс / Л. В. Легасова // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-12807>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).